Dana LĂPĂDAT-NICOLA
(Universitatea de Vest din Timişoara / Şcoala Gimnazială A.M.G. Zăbrani)

# *Satyricon* - rătăcire spre marginalitatea fiinţei

**Abstract: (*Satyricon* - wandering towards the marginality of being)** *Satyricon*, even if it's held up fragmentarily, impresses both as architecture, language, characters structure and as the realism of the mentioned issues, Petronius proving himself as a fine and avid observer of the society. *Cena Trimalchionis* gives us the opportunity of observing all the anomalies of society, a fallen one, whose members seem to manage themselves naturally, succeeding in crossing all the barriers of human society without any kind of remorse. Under the guidance of Eumolpus, an unsuccessful poet in search of glory, Encolpius experiences total decay, assuming both the role of a fugitive slave but also the role of an old man slave in Crotona without any heirs, embodied by Eumolpus. This current study aims, through a typical analyse of the Petronian novel, to point out that the entire novel is a vast journey, which takes place both physically and psychologically and morally, a true outer and inner wandering of the characters who are looking and testing their limits at a dizzying pace. Being dissatisfied with the values of their world, they are searching for complementary ways of living to fit to their structure, marking and changing with every single place of their journey.

**Keywords:** wandering, events, dinner, decay, alienation

**Rezumat:** *Satyricon*, deşi păstrat fragmentar, impresionează atât la nivelul arhitecturii, cât şi la nivelul limbajului, al structurii personajelor şi al realismului aspectelor vizate, Petronius dovedindu-se a fi un fin şi avid observator al societăţii contemporane lui. *Cena Trimalchionis* oferă prilejul observării tuturor anomaliilor societăţii, o societate decăzută ai cărei membrii par a se descurca foarte firesc, reuşind să străbată meandrele societăţii umane fără a rămâne şifonaţi. Sub îndrumarea lui Eumolpus, poet ratat dornic de glorie, Encolpius experimentează decăderea totală, asumându-şi statutul de sclav fugar, iar în Crotona, de sclav al bătrânului bogat şi fără moştenitori întruchipat de Eumolpus. Prezenta lucrare îşi propune ca, printr-o analiză minuţioasă a romanului petronian, să evidenţieze faptul că întregul roman reprezintă o amplă călătorie, săvârşită atât în plan fizic, cât şi psihic şi moral, o adevărată rătăcire exterioară şi interioară a personajelor, care îşi caută şi îşi testează limitele, într-un ritm ameţitor. În egală măsură, nemulţumiţi de valorile lumii lor, caută alte moduri de existenţă care să corespundă structurii lor, fiecare loc al călătoriei marcându-le, schimbându-le.

**Cuvinte-cheie:** rătăcire, peripeţii, cină, decădere, înstrăinat

În ciuda aparenţelor şi a amplelor ambiguităţi, pornind de la însuşi titlul romanului, *Satyricon*, cel dintâi roman latin, „de fapt primul mare roman din istoria literaturii universale" (Cizek 1994, 499), este o operă construită foarte exact graţie inspiraţiei, rafinamentului şi spiritului de observaţie de care dă dovadă creatorul său, un estet desăvârşit. Petronius se dovedeşte a fi un fin observator al societăţii în care vieţuieşte sau, altfel spus: „Simţurile lui sunt delicate şi rafinate ca cele ale lui Ovidiu. Dar experienţa îi e mult mai întinsă şi mai variată: dezmăţul lumii mari, din vremea lui Nero, i-a stârnit curiozitatea şi i-a îngăduit să şi-o satisfacă." (Bayet 1972, 550). Aşadar, lumea romană îi oferă lui Petronius spectacolul total, astfel încât



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

„romanul abundă în aluzii, simțite ca vii, actuale, referitoare la contemporaneitate, adică la oameni și realități ale epocii lui Nero sau la unele momente istorice imediat anterioare.” (Cizek 1994, 497).

Întregul roman este o călătorie, o rătăcire exterioară și interioară a personajelor. Începutul acțiunii, unul abrupt, îl găsește pe Encolpius, personajul principal și naratorul evenimentelor, într-o școală de retorică „din Campania, poate la Puteoli” (Grimal [1997], 330), unde, în calitate de „student de ocazie” (Cizek 1970, 108), expune în fața profesorului Agamemnon și a celorlalți învățăcei punctul său de vedere privitor la retorica găunoasă a vremii, susținând cu tărie că principalul motiv al decăderii ar fi lipsa de legătură între ceea ce se studiază și realitate. Prin urmare, învățământul juridico-retoric se axează pe dezbateri asupra unor cazuri fictive, dominate de absurditate, care nu vizează realitatea. Mai mult chiar, talentul avocatului nu mai are importanță, câtă vreme actele juridice stau sub semnul bunului plac al persoanelor din umbră, al jocurilor de culise. Dorința de câștig a pus în umbră atât talentul, cât și spiritul uman. Aceeași decadență își face simțită prezența și în cazul literaturii și a celorlalte arte, după cum mărturisește personajul.

În acest context, Encolpius ni se înfățișează drept un tânăr inteligent, talentat și echilibrat, care înțelege bine realitatea și se dovedește a fi un fervent susținător al valorilor culturale tradiționale. Deși nu primim niciun indiciu referitor la moralitatea sa, cert este că: „El nu se prezintă inițial mai bun, mai virtuos, dar ca discipol al lui Agamemnon, Encolpius beneficiază oricum de o condiție socială mai puțin deplorabilă ca ulterior.” (*ibidem*, 121). Dispariția prietenului său, Ascyltos, în timpul acestor expuneri și căutarea acestuia determină rătăcirea lui Encolpius până la epuizare, atât din punct de vedere fizic, cât și moral: *Sed nec viam diligenter tenebam quia <. . .> nec quo loco stabulum esset sciebam. Itaque quocumque ieram, eodem revertabar, donec et cursu fatigatus et sudore iam madens accedo aniculam quandam, quae agreste holus vendebat*. „Dar nu-mi aminteam prea bine drumul, căci nici măcar nu știam unde era hanul în care locuiam. Degeaba băteam drumurile, căci nimeream tot prin locurile prin care mai fusesem cu puțină vreme în urmă, până când, obosit de alergătură și asudat ca vai de lume, m-am apropiat de o băbuță care vindea zarzavaturi aduse de la țară” (*Satyricon*, VI). Ajuns la capătul puterilor, Encolpius își pune ultima rămășiță de speranță într-o bătrânică necunoscută pe care o întreabă în cel mai serios mod cu putință dacă știe unde locuiește. Astfel, ajunge, în urma sfaturilor bătrânei care profită de întrebarea ciudată, într-un bordel, fapt ce-l face să se înfurie pe viclenia bătrânei, nu pe el însuși, pe credulitatea și pe absurditatea întrebării sale. Transformarea sa în victima bătrânei se datorează dorinței sale de a-și pune încrederea necondiționat în ceilalți, fără ca măcar să-și pună semne de întrebare în privința posibilității de a fi înșelat.

Regăsirea lui Ascyltos în același bordel a dus la izbucnirea conflictului între cei doi prieteni datorită încercării lui Ascyltos de a-l seduce pe Giton, iubitul lui Encolpius. Acesta din urmă este profund impresionat de lacrimile lui Giton și de aparenta suferință a acestuia și crede cu tărie în nevinovăția sa. Acest episod dă la iveală un Encolpius diferit față de cel echilibrat care lăuda trecutul glorios sau de credulul Encolpius care se bazase pe necunoscuți. Encolpius este revoltat, este decis să-i apere iubitului onoarea, devine puternic, capabil să-și înfrunte adversarul prin cuvinte, prin gesturi, prin atitudine: *Quid dicis, inquam, muliebris patientiae scortum, cuius ne spiritus purus est*?



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

„Ce-o să mai spui acum, stricatule? Eşti mai rău decât o târfă. Nici măcar răsuflarea nu-ţi este curată!" (*Satyricon*, IX). Ascyltos îi subliniază, prin cuvinte elocvente, faptul că sunt la fel de decăzuţi, că au aceeaşi moralitate precară: *gladiator obscene, quem de ruina harena dimisit? [...] nocturne percussor [...] cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in deversorio puer es.* „gladiator desfrânat, zdreanţă netrebnică picată din arenă [...] ucigaş de noapte [...] M-ai silit să fac pe fratele tău într-o poiană, aşa cum îl sileşti în han pe copilul ăsta." (*Satyricon*, IX).

Un alt episod, care se petrece într-o piaţă, ni-i înfăţişează pe Encolpius şi Ascyltos, care şi-au amânat din nou despărţirea, în postura de hoţi şi şarlatani. Aici, cei doi încearcă să vândă mantaua pe care o furaseră, însă soarta potrivnică li-l aduce în faţă pe cel de la care o furaseră. Reuşesc să evite o rezolvare a problemei pe cale legală şi acceptă un schimb cu ţăranul care poseda tunica lor, după care gonesc spre han pentru a fi cu adevărat salvaţi, mândri de faptul că s-au arătat vicleni şi au reuşit să obţină ceea ce-şi doreau. Însă liniştea lor nu este de durată, deoarece îşi face apariţia servitoarea Quartillei pentru a anunţa sosirea stăpânei sale dornice a clarifica lucrurile cu cei care i-au tulburat sacrificiul făcut lui Priap. Quartilla, preoteasă a lui Priap, era o femeie liberă, înstărită şi independentă, „mare iubitoare de origii şi de spectacole obscene" [tr.n.] (Martin; Gaillard [1990], 73: „grande amatrice d'orgies et des spectacles obsceènes"), în esenţă „o femeie de lume bună care se perverteşte" (Grimal [1997], 331). Prin cuvintele folosite, slujnica îi avertizează oarecum despre ce vor pătimi: *[...]immo potius miratur, quis deus iuvenes tam urbanos in suam regionem detulerit.* „Ba chiar se miră ce zeu a îndrumat prin părţile noastre pe nişte tineri atât de fermecători." (*Satyricon*, XVI).

Cina lui Trimalchio, o altă etapă a rătăcirii eroilor, are menirea de a surprinde structura socială a lumii pe care autorul o supune unei judicioase observaţii. Astfel, acest eveniment presupune întâlnirea tuturor straturilor societăţii romane de jos până sus, sub patronajul unui parvenit care a avut inteligenţa de a face foarte mulţi bani, pe căi nu tocmai cinstite. Această cină oferă prilejul observării tuturor anomaliilor acestei lumi, o lume care, în ciuda decadenţei, se consideră normală şi pare a se descurca foarte firesc, după propriile sale valori şi reguli, dovadă faptul că reprezentanţii săi, deşi au o structură şubredă, au capacitatea de a străbate meandrele societăţii umane fără a rămâne şifonaţi. Ridicolul, grotescul, neghiobia, infatuarea, lipsa de măsură, de scrupule şi de moralitate, perversiunea sunt doar câteva dintre principiile guvernante ale reprezentanţilor acestei lumi.

În ceea ce-l priveşte pe Trimalchio, numele însuşi îi surprinde esenţa fiinţei, însemnând „prost, infatuat", dar şi „stăpân bogat şi arogant", „rege" (Cizek 1970, 123). Ridicolul, lipsa de gust, stridenţa, urâţenia şi lipsa de măsură îl însoţesc mereu pe Trimalchio, fie că este vorba de vestimentaţie, fie de felul în care-şi amenajează mediul ambiant, fie de modul în care-şi susţine o idee sau îşi exprimă o cunoştinţă referitoare la istorie, literatură, cultură în general, fie de modul în care se comportă cu cei din jur sau de felul în care regizează cina. Se asigură în mod constant că cei din jur îi văd şi-i apreciază bunăstarea şi-i invidiază statutul social, mai ales că traseul său a fost unul sinuos: dintr-un tânăr sclav a ajuns intendent, apoi a devenit om liber şi s-a ales şi cu o moştenire sub forma unor moşii a căror vânzare i-a asigurat ascensiunea. Prin comerţ şi cămătărie, acesta a reuşit să se impună drept latifundiar de vază şi



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

cel mai important libert din orașul său. Considerându-se din rândul aristocraților, credea că este necesar să-și etaleze bogăția, însă „nu reușește să ascundă în ostentația luxului mizeria sa spirituală” [tr.n.] (Borelli; Tedeschi 1973, 146: „non riesce a celare nell'ostentazione del lusso la sua miseria spirituale”). Singura problemă pentru care nu găsește rezolvare și care-l macină este efemeritatea ființei umane, faptul că va fi și el supus morții, că va dispărea în neant, motiv pentru care acordă o atenție sporită trecerii timpului: *Quid? vos, inquit, nescitis hodie apud quem fiat? Trimalchio, lautissimus homo. Horologium in triclinio et bucinatorem habet subornatum, ut subinde sciat quantum de vita perdiderit!* „Cum? făcu el, nu știți la cine se mănâncă astăzi? La Trimalchio, un om tare de soi, care are în tricliniu un orologiu și un trâmbițaș tocmit să-i vestească la fiecare ceas cât a pierdut din viață” (*Satyricon*, XXVI). Astfel, „bogat, dar supus, ca orice muritor, perisabilității vieții, Trimalchio crede că poate opera o substituție ontologică, susträgându-se morții prin umplerea excesivă a clipei” (Duță 2004, 57). În plus, „Plăcerile lui Trimalchio semnifică o ratare pe plan uman, în pofida satisfacțiilor grosolane dobândite de antierou.” (Cizek 1970, 118). Atitudinea sa nu este mai sănătoasă nici în privința celor din jur, arătându-se crud și batjocoritor cu servitorii, stabilindu-le invitaților o serie de ritualuri și de reguli de urmat, jignind-o și lovind-o pe soția sa, Fortunata, în văzul tuturor, deși cu puțin timp înainte îi lăudase calitățile și o prezentase ca un demn ajutor al lui.

Mirarea și ironia lui Encolpius atunci când relatează episoadele cinei, completate de atitudinea prietenilor săi, denotă faptul că ei încă nu atinseseră această limită a decăderii, a micimii, faptul că, în ciuda carențelor felurite pe care le posedă, ei încă dețin fărâmituri de umanitate. Își doresc și încearcă să plece de acolo, deoarece acel mod de viață, acel belșug, acele valori nu se găsesc în concordanță cu propria lor structură, oricât de precară ar fi. Astfel, luând parte la această cină, personajele descoperă mai degrabă ceea ce nu sunt, decât ceea ce sunt. Când reușesc să se furișeze, se simt salvați și ușurați, deși încep din nou să rătăcească, după cum pun în evidență rândurile: *Neque fax ulla in praesidio erat, quae iter aperiret errantibus, nec silentium noctis iam mediae promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas et imprudentia locorum etiam interdiu obscura. Itaque cum hora paene tota per omnes scrupos gastrarumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gitonis sumus. Prudens enim pridie, cum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnasque notaverat creta, quae lineamenta evicerunt spississimam noctem, et notabili candore ostenderunt errantibus viam.* „N-aveam la îndemână nicio făclie care să ne călăuzească pașii rătăcitori, iar tăcerea miezului de noapte nu ne făgăduia vreo întâlnire cu niște trecători care ar fi putut avea lumină cu ei. Se mai adăugau amețeala pricinuită de băutură și nerecunoașterea locurilor, care te încurcă la mers chiar pe lumină. De aceea, după ce am orbecăit aproape o oră întreagă prin toate pietroaiele și cioburile ascuțite care ne tăiau picioarele până la sânge, în cele din urmă ne-a descurcat mintea isteață a lui Giton. Căci, fiindcă se temuse că o să se rătăcească chiar în plină zi, avusese prevederea de-a însemna pe lumină cu creta toți stâlpii și toate coloanele. Liniile trase de el se puteau desluși chiar în bezna nopții, fiindcă erau strălucitor de albe; ele ne-au arătat drumul punând capăt bâjbâielilor noastre.” (*Satyricon*, LXXIX).

Encolpius însuși își recunoaște decăderea: *et deformis praeter spoliati capitis dedecus superciliorum etiam aequalis cum fronte calvities*. „Eram slut tare, cu capul



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

ras jalnic și cu sprâncenele chele sub o frunte ca palma de netedă" (*Satyricon*, CVIII). Cât despre Giton, acesta încearcă să salveze situația, recunoscându-se încă o dată generatorul tuturor conflictelor. Astfel, în mijlocul bătăii generale dintre cele două tabere, acesta intervine: *Tunc fortissimus Giton ad virilia sua admovit novaculam infestam, minatus se adbscissurum tot miseriarum causam.* „Atunci viteazul Giton și-a apropiat de semnele bărbăției sale briciul cel primejdios, amenințând că el va nimici pricina atâtor nenorociri." (*Satyricon*, CVIII). Oripilată de gestul său, Tryphaena alege să semneze un tratat prin care să anuleze greșelile trecutului, astfel că întreaga încăierare se transformă într-o petrecere pe cinste.

În contradicție cu calmul ce i-a cuprins pe toți pasagerii corabiei, marea a început să dea semne de furtună. Lichas, considerându-l pe Encolpius vinovat că a atras mânia vreunui zeu, îi cere să facă pace cu divinitatea pentru a-i salva pe toți, însă nu reușește să vadă deznodământul, deoarece valurile îl duc în străfundurile mării. Singura grijă a lui Encolpius în aceste momente de disperare a fost să rămână împreună cu Giton pentru a păși împreună și în moarte. Giton îi împărtășește trăirile și speră ca leșurile lor să fie purtate la mal unde să fie îngropate cum se cuvine. Soarta a fost însă mai generoasă și i-a dus vii la mal, la fel pe Eumolpus, care, în pragul morții, era foarte preocupat să compună un poem.

Apariția unui cadavru purtat de valuri îi face să mediteze asupra nimicniciei existenței, asupra efemerității și instabilității acesteia: *Haec sunt consilia mortalium, haec vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat!* „Așa se întâmplă cu planurile muritorilor, cu dorințele și socotelile lor. Uite cum omul plutește și se duce la vale." (*Satyricon*, CXV). Când descoperă că acesta este Lichas, starea de spirit se schimbă, Encolpius bucurându-se de sfârșitul acestuia, de faptul că s-a prăbușit din înălțimile trufiei în neant, fără a fi luat cu el nimic din ceea ce a agonisit pe căi necinstite, de faptul că va servi drept hrană animalelor marine: *Sed non sola mortalibus maria hanc fidem praestant. Illum bellantem arma decipiunt, illum diis vota reddentem penatium suorum ruina sepelit. Ille vehiculo lapsus properantem spiritum excussit, cibus avidum strangulavit, abstinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, ubique naufragium est.* „Dar nu numai mările se arată așa viclene cu muritorii. Pe războinic îl înșală chiar armele, iar cel care se roagă pios zeilor este îngropat în penații săi. Care se prăbușesc peste el. Un altul a căzut sub o căruță și și-a dat duhul la iuțeală. Pe unul lacom l-a înecat chiar mâncarea, pe altul cumpătat chiar cumpătarea. Cântărește lucrurile bine și ai să vezi că peste tot te pândește naufragiul." (*Satyricon*, CXV).

După momente de rătăcire, eroii descoperă că se găsesc în Crotona, unde oamenii sunt de două feluri: *Nam aut captantur aut captant.* „Unii care sunt moșteniți și alții care vânează moșteniri" (*Satyricon*, CXVI). Eumolpus îi încurajează pe tovarășii săi să exploateze situația, el prefăcându-se într-un bătrân bolnav care are o moștenire de lăsat, iar ei în sclavii săi fideli. Astfel, pe zi ce trecea, Eumolpus începea să creadă el însuși în viclenia pe care o încropise și să dea uitării existența sa anterioară: *Eumolpus felicitate plenus prioris fortunae esset oblitus statum, adeo ut suis iactaret neminem gratiae suae ibi posse resistere impuneque suos, si quid deliquissent in ea urbe, beneficio amicorum laturos.* „Uitase în asemenea hal de starea și de viața sa anterioară, încât se grozăvea față de noi că nimeni în oraș nu i s-ar putea pune de-a curmezișul și că prietenii săi ne-ar face scăpați, orice ispravă am săvârși." (*Satyricon*, CXXV).



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

În acest context, Encolpius devine Polyaenos. Cu noul său statut, o atrage pe frumoasa Circe, o matroană a cărei plăcere consta în seducerea bărbaților de condiție modestă. El însuși se îndrăgostește de aceasta, însă nu i se poate oferi, deoarece și-a pierdut virilitatea: *non intellego me virum esse, non sentio. Funerata est illa pars corporis, qua quondam Achilles eram.* „nu mai sunt bărbat, nu mă mai simt ca atare. S-a dus la groapă acea parte a trupului care mă făcea cândva al doilea Ahile." (*Satyricon,* CXXIX). Eșecul său se prelungește și asupra relației cu Giton, în răspunsul căruia surprindem ironia: *Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in praeceptoris sui lecto iacuit.* „Îți mulțumesc din toată inima că mă iubești cu o cuviință socratică. Alcibiade n-a dormit mai nepângărit în patul dascălului său." (*Satyricon*, CXXVIII). Într-o scrisoare, Encolpius-Polyaenos îi mărturisește fermecătoarei matroane toate păcatele sale, după mai multe încercări eșuate de a-și consuma iubirea, și-i cere iertarea, el însuși neînțelegând ce i se întâmplă. Se simte bolnav, se simte altă persoană. Presupunând că este vorba de o răzbunare a zeului Priap, Encolpius, lucid în această situație, merge în templul acestuia să ceară ajutor și, după o serie de ritualuri, redevine bărbat.

Romanul se termină brusc și deopotrivă grotesc. Personajele viețuiesc într-un ritm intens, se plâng mereu că nu au răgazul necesar, se rătăcesc în tot felul de locuri și de întâmplări care-și lasă amprenta asupra lor, care-i schimbă puțin câte puțin. Așadar: „Fiecare loc din roman are o valoare fizionomică, încarnează o calitate morală sau un prodigiu. Crotona apare, de pildă, ca o capitală a cupidității." (Cizek 1970, 111). Personajele caută o lume care să corespundă structurii lor, o lume cu valori care să aibă valabilitate pentru ei, însă fără succes, mai ales că ele însele nu sunt constante nici din punct de vedere social, nici psihologic, ci sunt schimbătoare, transformându-se cu fiecare întâmplare petrecută, înstrăinându-se de ele însele și unele de altele. Căutarea lor este cu atât mai dificilă, cu cât sunt pe cont propriu, fără niciun sprijin din partea nimănui, cu excepția călătoriei pe mare, când Eumolpus devine protectorul lor. Tinerii nu reușesc să ajungă la un deznodământ, deoarece ei sunt adevărate surse generatoare de probleme, trecând dintr-un necaz într-altul, dintr-un eșec în altul mai profund. Își doresc să se adapteze realității, să-i înțeleagă toate aspectele, însă, în analiza lor, rămân undeva la suprafață datorită faptului că gonesc mereu, datorită faptului că nu găsesc răgazul necesar pentru a aprofunda trăirile, valorile, toate acele elemente aflate la vedere, ci se ostenesc gonind după himere sau având atitudini aberante, și anulează sensurile descoperite adoptând râsul, astfel că: „«Tragedia» se transformă în melodramă și eșuează lamentabil" (Cizek 1994, 510). Nici măcar asupra lor înșiși nu reușesc tinerii să se oprească așa cum se cuvine, mai ales că nesiguranța plutește mereu asupra lor, astfel că nu reușesc să se cunoască în profunzime: „Personajele cred, speră sau își doresc intens schimbarea sorții; întregul efort este canalizat spre reconfigurarea propriilor trasee existențiale. Personajele sunt angrenate în conceperea unor cadre fixe de viață, supuse însă unei perpetue subminări. Acțiunile lor sunt univoc direcționate, în temeiul unor atribute unice: bogăția, profesia de poet, starea de îndrăgostit." (Duță 2004, 57).

Toate acestea transformă *Satyricon* într-un „roman al căutărilor, [...] un roman problematizant, un roman al condiției umane" (Cizek 1994, 499). Sau, altfel spus: „Satyricon echivalează cu o călătorie inițiatică sau mai degrabă cu o anticălătorie" (*ibidem*, 502). La un alt nivel, ținând cont de lumea pestriță zugrăvită în roman, de



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)

tipologia personajelor, toate decăzute, „mai multe personaje sunt aproape de ceea ce numim acum lumea a patra” [tr.n.] (Hzehnacker; Fredouille [2001], 249: „plusieurs personnages sont proches de ce que nous appelons maintenant le quart monde.”): șarlatani, hoți, parveniți, perverși, mincinoși, femei desfrânate, sclavi ce roiesc mereu spre a satisface poftele stăpânilor, ținând cont de plăcerile păcătoase ale tuturor acestora, de importanța pe care o acordă sexului, *Satyricon* reprezintă „un adevărat roman de moravuri” (Cizek 1994, 503). Având în vedere lumea interlopă pe care o analizează și situațiile, adesea aberante în care se află personajele, „cartea lui Petronius este o operă îndrăcită, însă niciodată diabolică” [tr.n.] (Martin; Gaillard [1990], 74: „le livre de Pétron est une oevre endiablée mais jamais diabolique”). Totodată, „Sugestivitatea excepțională, simplitatea și directețea, verva comică uluitoare, asigură Satyriconului o modernitate perenă.” (Cizek 1970, 143).

## Bibliografie

Bayet, Jean. 1972. *Literatura latină*. În românește de Gabriela Creția. Traducerea versurilor de Petre Stati. Studiu introductiv de Mihai Nichita. București: Editura Univers.

Borelli, A., Tedeschi, G. 1973. *Voci del mondo classico*. Torino: G.B Petrini.

Cizek, Eugen. 1970. *Evoluția romanului antic*. București: Editura Univers.

Cizek, Eugen. 1994. *Istoria literaturii latine*. Vol. II. București: Societatea „Adevărul” S.A.

Cupaiuolo, Fabio. [1994]. *Storia della letteratura latina: forme letterarie, autori e società*. Napoli: Loffredo Editore.

Duță, Ilona. 2004. *Satyricon – simptom al unei crize culturale*, în „Analele Universității din Craiova”, Seria Științe filologice, Limbi și literaturi clasice, anul I, nr. 1-2.

Grimal, Pierre. [1997]. *Literatura latină*. Traducere de Mariana și Liviu Franga, Note suplimentare și cuvânt înainte de Liviu Franga. Medalion biografic *Pierre Grimal* de Eugen Cizek. București: Editura Teora.

Martin René, Gaillard Jacques. [1990]. *Les genres littéraires à Rome*. Préface de Jacques Perret. [Paris]: Nathan.

Petroniu, *Satyricon*. 1995. Traducere, cuvânt înainte și note de Eugen Cizek. București: Editura Univers.

Zehnacker, Hubert, Fredouille Jean-Claude. [2001]. *Littérature latine*. Presses Universitaires de France.



BDD-A31322
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:58:18 UTC)